

Cílem programu

je poskytnout v návaznosti na témata z předmětu Patopsychologie a základy psychologického poradenství a Poradenská a školní psychologie

ověřené poznatky k individuálnímu přístupu učitele k jednotlivým skupinám žáků v problémových situacích

- žák s výukovými obtížemi,
- kázeňsky problémový žák,
- žák ze sociálně znevýhodňujícího prostředí,
- žák se somatickým onemocněním s chronickým průběhem.

Posluchači budou seznámeni s psychologicky zdůvodněnými a v praxi poradenských a školních psychologů užívanými postupy pro práci učitele ve třídě, při jednání s jejich rodiči a s možnostmi psychologické korekce obtíží v podmínkách pedagogicko-psychologických poraden.

Literatura:

Alexander, P. A. , Winne, Ph. H. (eds.): Handbook of Educational Psychology. 2nd Ed. Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates 2006

Heller, K. A. (Hrsg.): Leistungsdiagnostik in der Schule. 4. Aufl, Bern Stuttgart Toronto Verlag Hans Huber 1984

Heller, K. A. (Hrsg.): Lehrbuch Begabungsdagnostik in der Schul- und Erziehungsberatung.2. Aufl., Bern Göttingen Toronto Seattle, Verlag Hans Huber 2000

Hadj-Mousová, Z., Valentová, L. a kolektiv: Poradenské teorie a strategie. Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, Praha 2002

Berg, D.: Schulpsychologie. Heslo ve slovníku Schorr, A. (Hrsg.): Handwörterbuch der Angewandten Psychologie. Die Angewandte Psychologie in Schlüsselbegriffen. Bonn, Deutscher Psychologen Verlag GmbH 1995 (ÚK FF), str. 618-623

Gajdošová, E.: Školský psycholog. Špeciálne otázky zo školskej psychológie. Bratislava, Univerzita Komenského 1997

Echle, E.: Osmým divem světa jsem já. Brno, Ústav klinické a poradenské psychologie 1997

Mareš, J., Slavík J., Svatoš, T., Švec, V.: Učitelovo pojetí výuky. Brno, Masarykova univerzita v Brně 1996

Balšíková, O. - Dan, J.: Náprava čtení a psaní. Praha, SPN 1991

Osnova přednášek:

Vymezení odborné psychologické činnosti v rámci péče o člověka.

Vztah poradenské psychologie k jiným psychologickým disciplínám, spec. pedagogice, medicínským a právním oborům.

Poruchy somatického a psychického vývoje.

Vybrané kategorie z psychopatologie dětského věku

Vývoj v řeči v normě a patologii. Poruchy výslovnosti, artikulace a rytmu řeči. Poruchy gramatické stavby věty. Poruchy sociálního užití řeči. Elektivní mutismus.

Mentální retardace. Definice, diagnostika, epidemiologie, etiologie a patogeneze, klinické obrazy jednotlivých stupňů m.r., průběh a prognóza, diferenciální diagnóza. Kompenzační tendence.

Školsky významné nedostatky ve struktuře nadání.

Čtenářský výkon v normě a patologii. Didaktiky prvopočátečního čtení a psaní. Selhávání ve čtení jako patologický symptom. Interpretace čtenářských chyb ve vztahovém rámci klasické psychoanalýzy, individuální psychologie a rodinně-terapeutických směrů. Dyslexie. Definice, diagnostika, epidemiologie, etiologie a patogeneze, 4 úrovně zkoumání dyslexie. Typy dyslexie. Průběh a prognóza, diferenciální diagnóza. Kompenzační možnosti. Osobnost dyslektika.

Dyslektici v cytoarchitektonickém výzkumu. Postupy speciálně pedagogické nápravy.

Psychologická péče o dyslektiky, jejich rodiče a učitele. Lurijovské a alternativní přístupy ke korekci dyslexie.

Dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie, dyspinxie, dysmúzie.

Děti ohrožené prostředím. Následky psychické deprivace a subdeprivace. Syndrom týraného dítěte. Prevence, terapeutické možnosti.

Vývojové problémy v kritických vývojových fázích.

Osobnost dítěte v normě a mimo ni.

Klasifikace disharmonických vývoju osobnosti.

Poruchy aktivity a pozornosti.

HA (hyperaktivita, hyperaktivní dítě), impulzivita, syndrom LDE (lehká dětská encefalopatie), LMD (lehká mozková dysfunkce), MBD (Minimal Brain Damage), Hyperkinetická porucha F 90, Porucha aktivity a pozornosti F 90.0, Hyperkinetická porucha chování F 90.1, ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder), DAMP (deficits in attention, motor control and perception), CD (conduct disorder), ECD (early conduct disorder), AD (attention deficit), EAD (early attention deficit), ADD (Attention Deficit Disorder).

Psychopatologie dospívání.

Zvláštnosti psychopatologie dospívání.

Psychogenní reakce typické pro dospívání. Patologické reakce v dospívání.

Specifické psychopatologické syndromy v dospívání

Mentální anorexie, (mentální bulimie - vyskytuje se též v jiných periodách ontogeneze).

Syndrom dysmorfofobie a dysmorfomanie.

Syndrom takzvané metafyzické intoxikace.
Syndrom patologických zálib.
Osobnost dospívajícího v normě a patologii.

Emoční poruchy v dětství a v dospívání. Neurotické syndromy.
Úzkostné poruchy. Deprese. Obsedantně kompulzivní porucha.
Vývoj odolnosti vůči zátěži v ontogeneze. Klinické obrazy.
Neurastenie, psychastenie. Disociační (konverzní) poruchy.

Somatoformní poruchy.

Reakce na závažný stres a poruchy přizpůsobení v dětství a dospívání.
Akutní reakce na stres. Posttraumatická stresová porucha. Poruchy přizpůsobení.
Poruchy chování a emocí začínající obvykle v dětství a adolescenci.
Tikové poruchy. Neorganická enuréza. Neorganická enkopréza. Pika. Poruchy se stereotypními pohyby. Koktavost (zadržávání). Breptavost.

Psychologické poradenství dětem školního věku

Posuzování způsobilosti k zahájení školní docházky
Terminologické vymezení. Faktory ovlivňující způsobilost k zahájení školní docházky. Děti nezpůsobilé zahájit školní docházku v běžném termínu.

Laterální preference jako problém poradenský
Současný stav zkoumání funkční asymetrie. Typ lateralit a školní výkon. Speciálně-pedagogické a psychologické postupy a doporučení u "problémových" dětí. Leváctví.

Děti se změněnou vzdělavatelností (tj. se školsky významnými nedostatky ve struktuře nadání).

Psychologické aspekty změněné vychovatelnosti
Příčiny a formy abnormního chování. Možnosti korekce. Delinkvence dětí a dospívajících.
Některé poznatky policejní psychologie.

Dítě a školní třída

Osobnostní, sociální a situační determinanty jeho postavení v třídním kolektivu. Typy problémů a způsoby jejich řešení. Osobnost učitele. Konfliktní dyády učitel-žák a možnosti jejich ovlivnění psychologickými intervencemi.

Zásady přiměřeného výchovného působení na dítě v rodině (obecné i specifické) - teoretická východiska, praktické implikace.

Fáze prožívání rodičů dítěte, které nesplňuje jejich očekávání podle Elizabeth Kübler-Ross.

Zásady psychokorektivní práce s rodiči, jejichž dítě nesplňuje původní očekávání.

Obecná i specifikovaná doporučení k individuálnímu přístupu učitele k dítěti v rámci vyučování.

Psychologické poradenství dospívajícím a rodinám s dospívajícími
Úkoly rodiny s dospívajícími členy.

Požadavky k zápočtu:
orientace v přednesených tématech

24. února 2011